

ΤΖΩΡΤΖΗ ΚΩΣΤΗ (1870 - 1959)

ΟΙ ΣΕΛΕΝÁΤΕΣ

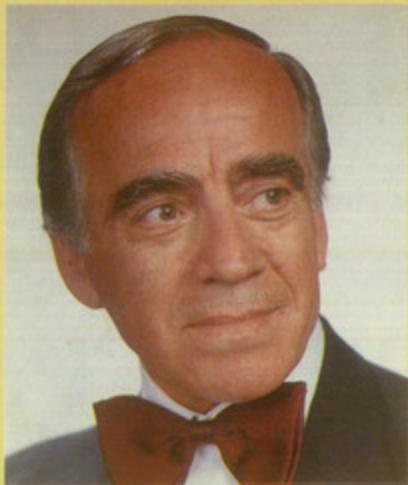

ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΑΝΩΛΑΚΗΣ — Τενόρος
ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΗΣ — Βαρύτονος

Μαντολινάτα — Διεύθυνση
ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΑΤΟΣ

Οι Φίλοι του «Μουσείου Σολωμού και επιφανών Ζακυνθίων»

ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΑΝΩΛΑΚΗΣ

ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΗΣ

ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΑΤΟΣ

ΤΖΩΡΤΖΗ ΚΩΣΤΗ — ΟΙ ΣΕΡΕΝΑΤΕΣ

ΟΨΗ Α'

1. Γλυκοχαράζει (Αγνώστου)
2. Ξύπνα και κοίτα τ' ουρανού (Ιωάννη Τσιλιμίγκρα)
3. Σήκω γλικεύ παρθένα μου (Ιωάννη Τσιλιμίγκρα)
4. Στρέφω ψηλά στον ουρανό (Ιωάννη Τσιλιμίγκρα)

ΟΨΗ Β'

1. Για σε σκληρό κοφάσι μου (Ιωάννη Τσιλιμίγκρα)
2. Ήθελα φος μου όνειρα (Ιωάννη Τσιλιμίγκρα)
3. Ξύπνα πλάσμα ουράνιο (Δημητρίου Πελεκάση)
4. Ουράνιο πλάσμα (Δημητρίου Πελεκάση)
5. Μέσα στα βάθη της καρδιάς (Ιωάννη Τσιλιμίγκρα)

ΟΨΗ Γ'

1. Πως μπορώ χωρίς εσένα (Δημητρίου Πελεκάση)
2. Αχ, αντά τα ώφαί σου μάτια (Ιωάννη Τσιλιμίγκρα)
3. Στα φύλλα σου ανεμώνη μου (Δημητρίου Πελεκάση)
4. Πρώις εις τη γη ο δυντυχής (Ιωάννη Τσιλιμίγκρα)

ΟΨΗ Δ'

1. Διαβαίνει η νύχτα ολόχαλη (Ιωάννη Τσιλιμίγκρα)
2. Κόκκινα είν' τα μάγουλά σου (Ιωάννη Τσιλιμίγκρα)
3. Τώρα μακριά σου ο δύστυχος (Ιωάννη Τσιλιμίγκρα)
4. Σαν έθετες εις το μνήμα μου (Ιωάννη Τσιλιμίγκρα)

Ενοργήστρωση, διδασκαλία, διεύθυνση: ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΑΤΟΣ

Σολιστ: ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΑΝΩΛΑΚΗΣ — Τενόρος,
ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΗΣ — Βαρύτονος

Μαντολινάτα: Πέπη Παρέντη, Έλλα Παρίσογλου, Σπύρος Θεοτοκάτος, Γιώργος Ζιάκας,
Ανδρέας Σαλίβερος (μαντολίνα), Φώτης Λαπιώτης, Σπύρος Γονιτάς (κιθάρες).

Μουσική προετοιμασία: Ερμιόνη Νάστου, Κυριάκος Συνιώτης

Ηχογράφηση Δίσκων: Στούντιο ACTIV (ηχολήπτης Βασιλής Σκούρας)

Παραγωγή Δίσκων: «ΦΑΜΠΕΛΣΑΟΥΝΤ» Α.Ε.

Εξόφυλλο-Μακέτα: COSMOSWARE, Αμαρουλλίδος 31, Αγ. Παρασκευή, τηλ.: 63.80.408

Πίνακας εξωφύλλου: Αποψη της Ζακύνθου, Υδατογραφία Joseph Schranz (19ος αιώνας). Από τη συλλογή Richard Sargent

Παραγωγή: Οι Φίλοι του «Μουσείου Σολωμού και επιφανών Ζακυνθίων»

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ — ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Οι Φίλοι του Μουσείου Σολωμού και επιφανών Ζακυνθίων ευχαριστούν θερμά, για την αφέλοερδή προσφορά τους: Τον μαέστρο ΔΙΟΝΥΣΗ ΑΠΟΣΤΟΛΑΤΟ που ενοργήστρωσε, δίδαξε και διεύθυνε τις Σερενάτες Κωστή και τον σολιστ της Ε.Σ. ΒΑΣΙΛΗ ΚΟΥΝΤΟΥΡΗ που εξημήνει τα μέρη του βαρύτονου. Οι κ.κ. Αποστολάτος και Κουντούρης κομίσανε το μήνυμα ότι υπάρχουν ακόμα, Επτανήσιοι καλλιτέχνες για τους οποίους η Επτάνησος και η Τέγνη, αποτελούν αξέις υπέρτατες.

Οι Φίλοι του Μουσείου Σολωμού και επιφανών Ζακυνθίων, τέλος, ευχαριστούν την εταιρία «ΦΑΜΠΕΛΣΑΟΥΝΤ Α.Ε.» που τους αντιμετώπισε με ιδιαίτερη έμπειρη σαν πολιτιστικό Σωματείο.

ΧΟΡΗΓΟΙ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΑΤΑΛΑΝΤΑ ΓΟΥΛΑΝΔΡΗ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ & ΕΛΕΝΗ ΔΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ, ΛΙΔΗ Α. ΚΑΡΡΕΡ,
ΜΑΡΑΕΝ Α. ΚΑΡΡΕΡ, ΛΙΔΗ ΚΑΤΣΟΥΡΑΚΗ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΦΑΣΚΗΣ, ΤΑΣΗΣ ΚΟΥΜΑΝΗΣ,
ΛΑΡΗΣ & ΛΕΝΑ ΚΡΙEZΗ, ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΚΩΣΤΑΚΗΣ, ΝΙΚΟΣ & ΛΙΑ ΛΟΥΝΤΖΗ, ΜΑΡΙΑ Α.
ΛΟΥΝΤΖΗ, ΧΡΙΣΤΙΝΑ Α. ΛΟΥΝΤΖΗ, ΑΟΡΕΝΤΖΟΣ & ΜΕΡΟΠΗ ΜΕΡΚΑΤΗ, ΜΑΡΙΑ Δ. ΜΕΡΚΑΤΗ,
ΛΕΝΑ Δ. ΜΕΡΚΑΤΗ, ΝΙΚΟΣ ΜΠΑΞΕΒΑΝΙΔΗΣ, ΓΙΩΡΓΟΣ & ΜΠΑΜΠΑ ΜΠΟΥΝΤΗ, JOHN
MCAGGART, ΧΡΗΣΤΟΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ, ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΠΑΝΑΣ, ΚΩΣΤΑΣ & ΖΩΗ ΣΚΑΜΝΑΚΗ,
ΙΟΥΛΙΑ ΣΤΑΘΑΤΟΥ-ΜΕΡΚΑΤΗ, ΡΟΖΑ ΦΛΑΜΠΟΥΡΙΑΡΗ-ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΥ, ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΥΣΣΑΣ

ΤΖΩΡΤΖΗΣ ΚΩΣΤΗΣ (1870-1959)

Αν η ψυχή του Τζώρτζη Κωστή μας παρειλαμβάνει, δε δίνει εγγύηση πως θα επικροτούνται τα καμάρια μας. Γιατί στην περίπτωσή του, αντιμετωπίζουμε το σπανύτατο φαινόμενο ενός καλλιτέχνη που απαρνήθηκε το εαυτό του και το έργο του! Απόλυτα!

Αλλ' ας πάρουμε τα πρόσατα από την αρχή. Ο Τζώρτζης Κωστής γεννήθηκε στη Ζάκυνθο το 1870¹. Είναι μια εποχή χαλάρωσης και κεφιού. Πριν λίγα χρόνια, η πολιτοθητή ένωση με την Ελλάδα οφέρει, για τους Επτανησίους, τοια τέταρτα του αιώνα πολέμων, αγόνων και ξένων κατοχών που διαδεχόταν η μια την άλλη σε γενιανάκι. Άλλα και στα απλάγια της κοινωνίας, απελευθέρωση! Τέρμα σε προνόμια, ταξικούς φρεγμούς και γκέτα. Ζήτω ο στίχος, ο έρωτας, η κόρδα της κιθάρας και η ζαριάνθη νύχτα. Ζήτω το μελόδραμα, οι πριμαντόνες, η Μπόνες και οι οφεντίτες του Γάννη του Τοκασιώνου... «Ενας κόσμος», καθός έγραψε ο Διονύσης Ρέωμας, «που είχε καιρό, τόσο πολύ καιρό! Για σερενάδες μ' ολόληπρα πάντα φορτωμένη σε κάρα, για έρωτες που κρατούσαν χρόνια και μάντσες δουλεμένες από μήνες»².

Ο Σπύρος Μοτσενίγος, στο σύγρρομα του Νεοελληνική Μοναρχία, αναφέρει ότι: «Κατ' εκείνην την εποχήν επέστρεψαν εις Ζάκυνθον, μετά μαρτύρων απονοίαν εις Αθήνας, ο Ζακύνθιος βαρύτονος Σπυρίδων Γαϊτας, του οποίου αι μοναδιά είμεναν αλλημόντοι εις την νήσον. Περι αυτὸν συνεπειώδη ομάς καλλιτεχνῶν, γενομένη αργότερον γνωστὴ ὡς Μεγάλη παρέα, αποτελούμενη εκ γνωστῶν τραγουδιστῶν καὶ εκτελεστῶν του μανδολίνου καὶ κιθάρας, καθός τοιν: Ανδρέα Χρισάφη, Παύλον Χρισάφη, Διονυσίου Κουπούσελή, Μήμη Παπατρόπουλη, Αριστοτέλη Ραβένη, Διονυσίου Νερούλη, Βιτσόμου Ριζόπουλον, του μοναδικού της εποχῆς εκείνης δραματικού τενόνθου Μήμη Φωράζη κ.α. Από το καλόν θέμο τούτου συγράψαμε απονοίαζεν ο ικανός προς διδασκαλίαν μονυμοδάστας, δια να το οργανώσῃ και το κατειθύνῃ. Ούτος λοιπόν ενέθη εις το πρόσωπον του Γεωργίου Κωστή³.

Ο Κωστής ήταν γάρτης, μονυμοδάστης,

κιθάρα αλλά και θεωρητικά διδάχτηρες από τους αρχιμουσικούς της μπάντας Francesco Nicolini και Iosifina Πήλικα. Αργότερα, άργησε να τονίζει τραγούδια που κατακτήσαν το αιώνι και τις καρδιές των Ζακυνθινών μερικά του πανελήμαντα.

Ο Τζώρτζης Κωστής συγχρίθεται από τις επεινήσεις μούσας του γιατρού Γιάννη Τούλιμηγκα (1872-1947) και του αποιδαίου ζωγράφου Μήμη Πελεάζη (1881-1973). Μούσες εμπνευσμένες από ερετισμό και φορμαντισμό, με τάση προς γυναικείες μορφές αποταπειρές σχεδόν ιδανικές.

Ας μη νομίστε όμως, ότι οι δύο πουητές ζούσαν στους ίσοιους κάποιουν, όψημον, παράγοντας φορμαντισμό. Όχι, χαρτομένοι ήταν Τζαντώτες μαντοιαδόροι και καρδιοκατακτήτες, που, σαν το διπλόσιεπο Ιανό, βρίσκανε μάστια δεύτερη στη σάτιρα! Ο γότσης Τούλιμηγκας μάλιστα, ήντε και ήρωας μυθιστορήματος αφού σπήνησε θηραμάτη Ακρόπολη, το 1912, δημιουρέψτηκαν οι έρωτες και τελικά ο γάμος του με την πρεγκάπισσα Λοινίζα Βίβης, ανεψιά του αγυδόνεως Λοιδούδη Σαλβατόρο.

Ο Νικόλαος Γουπάρης, το 1939, στο περιοδικό Νεοελληνικά Γράμματα, κατέγραψε πικάντικες πληροφορίες για το φιλολογικό κίνηλο της Ζακύνθου γάρι στα 1900. Πρόκειται για τον κίνηλο όπου πρωτοστατούσαν ο σοφός Γάργερος και ο σοφός Μήμης, μαζί με τον Ανδρέα Μαρτζώκη, τον Μαρίνο Σιγούρη, τον Διονύσιο Δάση, τον Λεωνίδα Ζέη, τον Ανδρέα Αβρόνη και τόσους σπουδαίους άλλους. Τόπος συνάντησης: το Λοιπαράθιανό καζίνο, τα σπετσοφίρια⁴ Πελεάζη και Μάργαρη και το ζαχαροπλαστείο του Παρασκευά πλάι στο Μόντε⁵. Πολύτιμος, αφού τρόποι, συζητήσεις ασφαλές γήρα από τα ελληνικά και τα ευρωπαϊκά γράμματα, άλλα και μάντσες⁶, πειρόγραμμα, χολιάσματα και συμφιλιοτικοί ντεφάδες⁷ και φυσικά επιγράμματα!

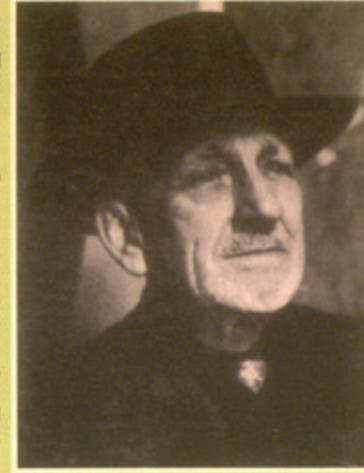
Δεκάδες, εκαποντάδες, καντά σατιρικά επιγράμματα...

Το επίγραμμα, είδος και από ζακυνθινά μοναδικό, αποτελούσε όπλο πολεμικής προφορικής, καθώς δε δημοσιεύταν άλλα κινηλοφορούσε από στόμα σε στόμα.

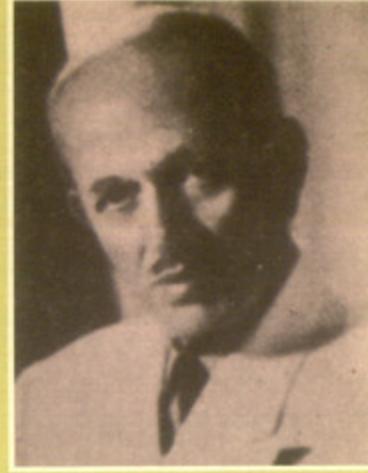
Ιδού ένα παράδειγμα. Ο ποιητής του Αγίου της Συγγρήματος Ανδρέας Μαρτζώκης, που ήταν μυημέραρχος και είχε τρομερή ιδέα για τον εαυτό του, πειράζεται γιατί ο πραγματικά σπουδαίος ποιητής Μαρδάκης Σιγούρης σε κάποιο του επίγραμμα, τον αποκλείε... συνάδειρο. Σοχαδιασμένος σπάσκει τότε ένα, εσφραστικό της σογάδιος του, επίγραμμα και το εκτόξευση στον αέρα το Ζάντε. Αργά το απόγεια στον περίπατο, αφού τό ξερά πια ο μισός πλατινόφορος, έτρεσε και στ' αυτά του Μήδενή όπως, ο ολύμπιος Μαρτζώκης, βάφτισε τον κεραυνόπλικτο Σιγούρη:

«Το επίγραμμα εγές του Μήδενή ήταν το πιο πικρό του δεν έπλιζα να φτάσει εκεί: με λέει συνάδελφό του!»

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΕΛΕΑΖΗΣ ΗΜΑΣΗΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΣΙΛΙΜΙΚΚΡΑΣ

και τις κιθάρες εις την απόδοσιν της όσο το δυνατόν ορθότερας εμμητείας»¹⁷.

Και θα πρέπει να προσθέσουμε ότι η άμιλλα αυτή έφερε γυηγορά άξιους καρπούς, δηλαδή μια νεότερη γενιά λατεκών καλλιτεχνών, φιλόδοξων και άξιων να παραλαβούνται, με τον καιρό, τη σκιτάλη του ποιητή των Σπουργιτών¹⁸ από τα χέρια του Κωστή και της Μεγάλης παρέας. Η νέα φυγιώνα μπήκε πανηγυρικά στο ζακυνθινό καλλιτεγνό προσωπίνο την Πρωτοχρονιά του 1905, προτοφάλλοντας τα κάλεστα του δικού της αρχηγού, Διονυσίου Καταίγιαλου¹⁹. Μερικά ονόματα: Σπύρος Μπάστας ή Μορούλας, Ανδρέας Χρισάφης, Διονύσιος Ντάριος, Σπύρος Γκιουτούζης, Μίμηρας και ο —κατά το Μοτσενίγο και κατά τους παλιότερους— «γλυκότατος τραγουδιστής» Ανδρέας Χιώνης.

Ομοις ορόσημο το 1912!

Ισχυροί σεισμοί συνταράζουν το Ζάντε —τι έκταληξη!— με μεγαλύτερη ζημιά, καθώς αναφέρει ο Διονύσιος Ρώμας, την ψυχική κατάρρευση και τη θρησκοληπτία του Τζώρτζη του Κωστή! Ο συνέθετης πίστεψε πως ο Θεός σεισμοκούνουός τους Ζακυνθίνος, για να τους τιμολογήσει που ξεμαλύναστήραν με τα τραγούδια του και με τον τοστινικό τρόπο της ζωής του. Η αντίδραση του ήταν απόλυτη και δραματική! Όχι μόνον συνιστολή κάθε δημιουργίας, αλλά και απάροιτη του παρέλθόντος έργου.

Σας επιφύλασσω εδώ, κατί καντό. Είναι ένα απόστασμα γράμματος του Κωστή προς τον Ρώμα, με χρονολογία 22.4.1936.

«Πρό εικοσατετάς και πλέον εγκατέλευψα τα τραγούδια, μανδολίνα και κιθάρες και επεδόθη μόνον εις τα εκκλησιαστικά ζητήματα. Συνεπός όλα τα τεμάχια που είχα τονίσει τα εχάρισα εις διαφόρους φίλους. Επώλησα επίσης και τα δύο γανά μιν μανδολίνο και κιθάρα δια νηγάδισσοι οικζικώς από την μεγάλη φροντίδα της ματαύπτητος του κόσμου. Επι λόγι τιμής, κύριε Ρώμα, η μνήμη μου δι' αυτά τα ζητήματα είναι τελείως νερός. Μη ους κάπει κεκάνη αισθήσην το τοιούτον διότι έτσι γηράζουν τα χρόνια»²⁰.

Τι απογοητεύστη και τι κρίμα για τη Ζακύνθο και τους Ζακυνθινούς! Τα τραγούδια που, τα τελευταία ομάδαντα χρόνια της ζωής του, θα μπορούσε να είχε συνθέσει ο Κωστής, θέ 'ταν από

